

TELEGRAFULU ROMANU.

Nº 4. ANULU XVIII.

Telegraful oso de două ori pe sepm
manea: joi's și Dumineca'. — Prenume-
ratuia se face in Sabiu la expeditura
foioi po afara la c. r. posta, cu bani
gata prin scrisori francate, adresate
către expeditura. Pretiul prenumeratui-
nei pentru Sabiu este po anu 7. fl. v. a.
ear po jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

tru provincie din Monarchia po unu anu
8. fl. 6r po o jumetate de anu 4. fl. v. a.
Pentru princ. și istori straine po anu 12
po 1/4 anu. 6. fl. v. a.

Sabiu, in 11 23 Ianuariu 1870.

In siedinti'a se platește pentru
intea ora cu 7. cr. simbol, pentru
a doua ora cu 5 1/4. cr. și pentru
trei' repere cu 3 1/4. cr. v. a.

Nr. Cons. 1435—1869.

Iubita preotime, și iubitul poporului cre-
dinciosu din archidiceces'a gr. or. în Ar-
dél, pace vóue dela Ddieu Tatalu, și
Domnulu nostru Iisusu Christosu!

Inaltulu Ministeriu internu prin decretulu seu
din 4-lea Ianuariu anulu curgatoriu a binevoitul a
rendui, ca tacs'a chirurgica, care o platea cei nou
cununati cu 35 xr. val. austri: se ridica, si are a
inceța dela 4-lea Ianuariu 1870.

Deci acésta ve aducu tuturor la cunoștința,
ca mai multu nu sunteti datori a plati tacs'a chi-
rurgica, candu fiți vostri se însorâ, său cându fiicele
vostre se marita.

Asemenea si preotimea nu mai are însarcinare
a incasă acésta tacs'a chirurgica dela nou cunu-
nati, daca nici Parintii Protopopi n'au spre viitoru
sa adune tacssele aceste, si sa te predeea la percep-
toratele de finanti'a tierei.

Cu acestu prilegiu se postescu toti acei Parinti
Protopopi si Administratori protopopeschi, carii n'au
asternutu Consistoriului nostru conspectele despre
noucununati, si despre administrarea tacselor la
respectivulu perceptioratu l'ancialu, că datorintie
acestei fără amanare sa satisfaca, si conspectele
obicinuite sa le asterna încóce.

Din siedinti'a consistoriale tiunuta in 30 De-
cembre 1869 calendariul yechiu.

(L. S.)

Archiepiscopulu si Metropolitulu român
de Regea greco-resaritena.

ANDREIU m. p.

Patriarchulu serbescu Samuilu M a s i r e-
viciu, a reposatu Mercuri in 7 ale curentei lo-
vitu fiindu de guta.

Mórtea lui s'au intemplatu in unu tempu fatalu
pentru metropoli'a serbescă, căci, precum se scie in
deobsce, in anulu trecutu s'au conchiamatu congre-
sulu bisericescu, la a cărui'a inceputu numai de-
cătu s'au ivit dōue partide, un'a clericale, si alta
popularia. Cea clericale nefiindu sigura de reusire,
fatia cu cea popularia, reposatulu Patriarchu au di-
solvitu congresulu, si nici ca l'au conchiamatu ierasi.

Pentru noi români ortodoci impregurarea acé-
st'a au fostu fōrte prejudicioasa, căci nici pâna astazi
nu ne-amu pututu desface de serbi in privint'a
pretensiunilor noastre de bani, monastiri, si de co-
munele mixte bisericesci.

De sub Predélu, Ian. 1870.

(Meditatiuni vecchi si noue).
Anulu 1869 trecu, insa credu ca nu avemu sa-lu
jasâmu numai pre séma istoriei, n'avemu sa ne de-
partâmu de elu pâna nu vomu refui socotelele ce
le-amu avutu in trensulu si pentru densulu. Soco-
telele aceste suntu mai multu intelectuale si adeca
unele apartienu de terenulu bisericescu scolaru, al-
tele naționale politice, altele iera de celu naționalu
socialu.

Pre terenulu bisericescu scolaru vedemu unu
progresu la români gr. or. din Transilvania, Ba-
natu si Ungaria. Statusulu organicu conceputu si
conclusu de congresulu naționalu bisericescu român, s'a
sanctiunatu si s'a pusu in lucrare in parochiele
si protopopiatele coprinsului tienotoriu de provin-
ci'a metropolitana gr.or. româna. Acésta 'si va ave-
resultatele sele negresitu, va regulă afacerile biseri-
cesci si scolari, incătu ele se devina institute na-
ționale, prin urmare salutare pentru credinciosii pro-
vinciei metropolitane. Amu dorî, că in decursul
anului urmatoru se putem așa din date statistice sta-
rea detaiată a bisericilor si a scolelor noastre. Cându
publiculu nostru va ave in evidenția instituțile ace-

stea salutarie, va fi odata mândra de puterea de
viția ce va vede ca se oglindea din trensele; de
alta parte va servi unor'a spre a continua in bar-
bati'a loru pre aceste terene; altora de a imita pre
cei barbati. Aici mai ca amu puté adunge si o
dorintia pia, adeca: se avemu odata ocazie că
se vedemu dinaintea ochilor nostri unu conspectu
despre literatur'a nostra.

Restringendu-ne a vorbi numai despre afaceri
scolare, trebuie se ne aducem aminte, ca anulu
trecutu au adusu pre terenulu acest'a o impregiu-
rare noua. Guvernulu actualu introduce legea, prin
carea au a se înșinuă dupa trebuințe si scole co-
munale. Aceste au facutu, că se curga multa ne-
grăla pentru colonele diaoristicei. Cea mai mare parte
au vorbitu cu destula grăza de urmările acestor scole.

In fondu inse credeu, ca deca nu pentru
altuceva, celu pucinu pentru impintenarea de a crea
si de a sustine scolele confesiunali naționali pote
se servesa legea de destulu motivu.

Noi nu trebuie numai se ne spaimentâmu de
ori ce actu alu guvernului, ci sa apretiuim va órea
lui din tōte punctele de vedere. Detori'a nostra
este de a ne lumină si de a lumină pre poporu,
că se cunoscă trebuințele sele. Poporulu insu-si
se va stradu atuncea din tōte poterile a face aceea
ce vede ca este de lipsa. Lucrându elu pentru in-
deplinirea lipselor sele, lucra in folosulu statului
si nu-lu silesce pre statu la alternativ'a, care si au
pus'o si din care un'a parte, se poté intemplă, că
pre unele locuri se sia aplicata in detrimentulu po-
porului. Daru in casuri de acestea cui se pote impută?

Ni se pare, ca aru trebui, că nu numai se
vorbim si se scriem multe: daru se si facem.
Unu câmpu frumosu de activitate aveam, si avem
inca, in Treiscaune (Háromssék), unde din lipsa
instructiuniei confessionali naționali perdem uno nu-
meru considerabilu d'ai nostri. In un'a din sie-
diatiele unui sinodu protopopesu s'a facutu o pro-
panere pentru inceperea unui fondu, carele se sia
basea unui isvoru de ajutore la diseritele scole ce
esista dejă si ce au a se înșinuă in comunele bi-
sericesci din acestu tienutu. Nu vedemu inse pân-a-
cum'a nici unu inceputu.

Desvoltarea naționala politica au foștu in anulu
trecutu mai multu statuinară. Caus'a o potem
ascrize impregurărei, ca o parte insemnata din noi nu
au cuprinsu de locu situatiunea in carea ne aflâmu.

Unu ce placutu avemu de inregistrat din apropierea
nostra totu pre socotél'a anului trecutu. S'au inceputu
adeca in Brasovu unu fondu pentru negotiatori
nenorociti. O alta fapta mai este contribuirea pen-
tru imbracamintea scolilor seraci dela scolele din
Brasovu. Resultatulu celu dintâi este o suma de
600 fl. din care va remané si fonduri se voru com-
pară si haine pentru scolarii seraci. Cu deosebire
fapt'a acésta din urma nu are lipsa de nici unu
comentariu.*

Daru inca aru si multe de inregistrat, bune
si pote si rele din anulu trecutu, inse spatiu ne
demanda a ne tieruri prelunga cele numerate si a
adauge la rubrica celor rele inca o aducere a-
minte de pierdere nostra, prin mórtea directorului
gimnasiale de pia memoria, Gavrilu Munteanu.

Cătu pentru anulu viitoru vomu vorbi fōrte
sumariu. Vomu cere dela toti activitate pre tōte
terenurile, intre marginile legei. Ací credeu ca
amu cuprinsu totu. Urmarea acésta ne va fi ga-
ranti'a cea mai buna, ea in anulu venitoru vomu
potea inregistrá mai numerose societati refuite in
interesulu prosperării naționalităti noastre, carea
este datore a concurge si ea din tōte puterile la
totu ce se pote cuprinde in cuvintele:

Missiune de cultură.

Diet'a Ungariei.

In siedinti'a din 15 Ian. dupa autenticarea
protocolului provoca presedintele pre arbitrii sec-
tiunilor, a le conchiamá, spre desbaterea projectu-
lori de lege despre înșinuarea curtieri supreme de
comptabilitate, cătu mai curențu; dupa aceea anun-
cia urmatörile incuse: Directorele cauzelor re-
galie I. Szabó, cere permisiunea dietei, de a pute
intenta contra deputatului Dr. Svetozar Mile-
tić si es un procesu de presa, pentru unu articulu
estu in fōia de elu redigata, "Zastava." Se
tramite comisiunei de imunitate. Despartimentul
istoric alu academie magiare a transis, că insti-
tutu subvențiunatu de statu pentru bibliotec'a dietei,
resultatulu activitatii ei in 53 de tomuri. Se pro-
pone bugetulu casei pentru Ianu' Ian.; se va tipari
si pre luni se va pune la ordinea dilei; deputa-
tulu W. Bethlen demisisonéza din cause sanitare
din postulu seu de membru alu comitetului finan-
cialu; in marti'a viitora se va face alegere noua
pentru ocuparea acestui postu; mai multe petitium
de ale jurisdicțiilor se tramit u comisiunei re-
spective.

Representantii L. Gonda, G. Váraday,
L. Berzenczy si C. Bobory predau peti-
tiuni, care se tramit comisiunilor respect; Fr.
Deák presenta petitiunea orasului Pest'a pentru
aprobaarea speselor judecatoresci. Se tramite co-
mitetului financialu.

D. Irányi interpelaza pre min. de interne
din caus'a unei dispusetiuni a judecatoriei pestane,
in urm'a cărei'a s'a delatatu mai multi individi, pentru
colportagiul, ce s'a facutu cu o epistola a lui Cos-
suth tractatória despre asilulu honvedilor invalidi.
Are min. de cugetu a sustine acea dispu-
sițiune, adresata, cu datulu 5 Iuliu 1867, ora-
siului Pest'a, prin care se ordina ca ori si ce
epistola menita pentru publicu sa se censureze de
primariulu orasului? pre ce lege e basata acea dis-
pusatiune? (Aplause din partea stângelui.)

L. Berzenczy roga cas'a că proce-
sula seu, intentatu din partea judecatoriei crimi-
nale pestane, sa nu se mai tramita comisiunei de
imunitate, ci in modu afirmativ indata sa se decidea.

I. Iusth: cu Böszörényi inca s'a
intemplatu unu astfelu de casu; atunci inse s'a
pronunciati cas'a, ca unu representantu nu pote
abdico imunitatii; deci sa se tracteze petitiunea
judecatoriei criminale conformu regulamentului.

Presidentele: Analogu cu casulu a-
cest'a au fostu a lui Miletics, cas'a s'a esprimitu
inse, ca asupr'a imunitatii unui representantu nu
pote decide unu deputat cu cosa întręga.

Cas'a decide a tracta petitiunea judecatoriei
criminale pestane dupa regulamentu; Berzenczy
se roga a decide celu putin in graba despre pe-
tițiune.

Sabas Vukovich face către min. de interne
urmatöră interpelare: 1. Cunoscuteu e min. ca da-
m'a aceea, care de unâdi prin partarea ei eea
batatoria la ochi pre galeria dietei a trasu a-
tentiuene asupr'a sea, fù in Vien'a arrestata si că
o criminalista intr'unu modu brutalu cu siub'a tra-
misca in Ungaria? 2. nu se va cerceta lucrul, ca
se ase publiculu incau e adeverata aceea seire
turbatoriu? 3. deca se adeveréza lucrul, ce mesuri
va luă contr'a aceloru organe jurisdicțiunale, care
asiá de flagrantu au violat libertatea si siguri-
tea personale? 4. la casu, că o astfelu de tractare
brutale se aiba urmări rele in privint'a sanitaria a
respectivelor, nu va constringe pre urdorii acelei
procederi, se acopere spesele eventualminte? 5. ce
garantia ne da ministrul ca de aci incolo smintitii
de minte, precum a fostu si respectiv'a, nu se voru
mai tramite cu siub'a in patri'a loru.

*) Vedi coresp. de mai la vale.

Red.

Interpelatiunile lui Irányi și Vukovics se predau ministrului de interne și apoi se trece la ordinea dilei, la care e referatul comitetului finanțial despre bugetul anului 1870.

Dupa cetera referatului se escusa referentul comitetului financial, Fr. Pulszky, prin căteva cuvinte, ca nepreparat a luat asupra-si referatul, in locul deputatului Caucz, care e morbosu; referatul inse in sine e asiă de chiaru, incătu deslusiri din parte-i nu suntu necesarie, la finea desbatelor totusi va reflectă la obiectiunile ce se voru face.

C. Tisza declară, ca la poziunile detaiate și va face observările sale; acum voiesce numai a descrie impresiunea produsa in elu prin referatul comitetului financial. Acelu referat reprezinta intr'una modu forte tristu starea financiala a Ungariei; dovăda, ca opuseniunea a avutu in an 1867 dreptate, afirmându ca tiér'a nu va puté suportă sarcinile materiale, luate asupra-si in urm'a complanării; pre länge tōte crutiările, deficitul e insemnat. Tiér'a nu-si pote acoperi spesele sale ordinare; deca nu se face vre-o schimbare mai favorabila, ne ruinează deficitile. De facia nu putem votă, pentru cele mai urgente trebuinte, decătu sume neconsiderabile, d. e. pentru instructiunea publică, și scopuri scientifice; cu tōte, ca nu se află aici intre noi nici unul care nu aru voī a votă de 5 seu 6 ori mai multă decătu se cere in bugetu, cāci spesele precumpanescu cu multă venitele.

Acestu reu se pote cură numai prin micsiorarea speselor pentru armata, cāci altcum financiele tierei peru. O cestiune de mare importanță, despre care si referatul comitetului financial amintesc, e cestiunea pensiunilor; vorbitorivl doresce a se luă la protocolu, ca cas'a primește in privint'a acést'a parerea comitetului si insarcinăza pre min. a propune deodata cu bugetul viitoru si unu proiectu de lege despre regularea pensiunilor.

Fr. Deák: Mai intăiu sa se dechiare cas'a ca primește referatul generalu alu comitetului financial si apoi are se urmeze desbaterea speciale; in decurgerea desbaterei speciale se pote tractă si despre acelu paragrafu, care se referesce la pensiuni, si atunci pote cas'a face observări protocolare etc. (aplausu).

P. Miorcă nu pote aproba, din punctu de vedere nationalu-economicu, bugetulu; regimul centralu alu Ungariei costa cu multă mai multă decătu alu Cislaitaniei. Acolo se suie spesele la 298 milioane, la noi 191, resulta o diferență de 107 milioane, pre cāndu acést'a diferență aru si se sia proportionalitate mai mare; noi simtimu in urm'a sistemului nostru de contributiune sarcini'a speselor mai fare decătu ei. Asia aduce in Ungaria contributiunea personale acuizitiva numai cu 40,000 fl. mai putien, ca in Cislaitaniei, macar de acolo populatiunea e si mai mare, si castiga si in temputu de ierina, pre cāndu noue ne lipsescu mijlocele de a castigă in tempulu acel'a (strigări: din lene).

FOISIORA.

Oratiunea funebrale tienuta la inmemorarea dir. Gavrilă I. Munteanu de d. prot. I. Petricu.

„Fericiti ei repausati in Domnulu, cari moracum, ca sa se odihnesca de osteneleloru, ieră fapteleloru voru merge cu ei.“ Apocal. 14 v. 13.

Rapdeea trecere din vieti'a acést'a a ilustrului barbatu si directoru primario alu gimnasiului nostru, Gavrilă I. Munteanu, a implutu animele tuturor românilor de unu regretu sfasitoriu, de o dorere adunca, de o jale profunda. Tristetii si dolilu generale se vede tronându pre feciele tuturor jănicilor ascultatori, pentru ca vedu, ca unu tesauru alesu alu națiunei, care traindu aru si mai adusu multe sacrificie pre altariulu luminărei teneamentei ei, spre binele bisericei si alu națiunei române, jace acum inainte-ne assediatu intr'unu sieriniu pre drumulu eternitatiei; suspina unul fiacarele, ca acestu pr̄ demnă barbatu alu națiunei, urmatu de unu cortegiu stralucit u se pogore cu corpula celu muritoru in intonerculu mormentului, acel'a care in vieti'a au asudat alătu de multu pentru desgroparea si reinviarea națiunei sele, din mormentul ignorării si alu letargiei! Neindurat'a si nedumerit'a mōrte ne a rapit din mijlocul nostru pre acestu odoru, care era fal'a si mandri'a

In fine acceptă bugetulu, insa dechiară ca totu-déun'a va votă pentru celu mai strictu sistem de crutiare.

Contele G. Kemény critica mai intăiu referatul generalu alu comitetului financial. Au speratu, ca comitetulu 'si va dă parerea nu numai asupra speselor ci si asupra venitelor statului, ceea ce insa nu s'a intemplat. Situația financiala nu e asiă de trista, precum o descrie Tisza, facultatea ticeri de contributiune cresce, starea materială se radica si asiă suntemu indreptatiti a speră o diversiune favorabila. Cestiunea pensiunilor tale in sfăr'a transactiunei si complanarea intereselor in cestiunea acést'a o tiene, din punctu de vedere oportunu, de corespondență si corecta. Densulu acceptă referatul generalu.

(Va urmă)

Brasovu, 6/18 Ian. 1870.

Serbatorea de astadi s'a serbatu aici intrecedu pre betrânnii cei inainte cu o jumetate de secolu; s'a serbatu in inteleșul celu mai creștinescu, adeca cu fapte, ce aduc multiamire intima, bucuria spirituală. Nu numai resultatul rugaciunilor si cantărilor pietoase, ci si faptele generoase aducu acést'a.

M'amu incredintiatu despre acést'a astadi, cāndu neguțetori cetățenii, literati si alti dd. din Suburbii, cari nu sciu, insuflati prin săntoul duchu la initiativ'a unui stimat d. neguțetori mai betrânu au prinsu ide'a lui sănta si alti doi neguțetori tineri zelosi, de formara unu comitetu si strinsera pentru vestimente, in favore scolarilor seraci si goli preste 600 fl. v. a. cu cei 100 dela biserică s. Nicolau.

Din acești bani se facura vestimente la 52 scolari diligenti. Astadi in diu'a de bucuria, de prasnuire se impartă cu solenitate aceste vestimente de ierina. Era ce-va sublimu, era ce-va deosebitu, era o fapta a creștinilor primitivi a vedea pre români brasoveni esindu din biserică si mergendu a imbracă pre cei goli, pre ființele cele mai nevinovate si suferitoare.

Bucuri'a pruncilor scolari pén'a unui poetu aru si chiamata se o descrie si fetele multiamitorie a domnilor si damelor numeroase, cari participara la astfelui de fapta in feliul ei rara la români numai unu pictoru ni le-aru puté infatisia.

Scolarii capetara vestimente, eata si omulu, eata si celu ce vrē se traiésca mai multiamitoru după moarte, ca imparte câte 20 xr. si-a caru'a spre a-si luă si pentru gura căte ce-va. D. Capitanu Cristureanu nu se putea multiamă fără a incânta si densulu pre aceste ființe, din cari inca voru participa la compunerea generatiunei viitorie.

O făia din România, nu-mi aducu aminte, care, sciu ca mai anterii scrisese la atari serbatorii cam de aceste: Era unu tempu, cāndu creștinii adevărați serbău intr'adeveru si se simtia ca suntu prasnice. Nu las'au pre seracu si pre celu golu,

ci impreuna cu ei, cari prin ajutorie si haine imbracându-i, se bucur'ou.

Astfelui sacura brasovenii, sa traiésca a urmă incepătulu, a urmă si pre viitoru fapta nobila.

Declaratiune publică.

Dupa unu raportu, publicat in „Heidelberg Zeitung“ nr. 275 din anul 1869, profesorele W. Wattenbach in alu treilea discursu alu seu, tenu tu in museulu de Heidelberg, descriindu pre sasi din Transilvania si poziunea loru, afirma, ca intre multele pericule, ce au amenintatut pre sasi in existenția loru, este de a se numeră si pre cum-penitori'a populatiune româna din Transilvania, care este o a de verata banda de tetiunari si de hoti.

In urm'a intercesiunei, in acel'a-siu diurnal nr. 278, din partea iuristului in Heidelberg I. Bechtel pentru onoarea națiunei române, numitul profesore Wattenbach da unu respunsu totu in acelu diurnal nr. 279, in care intre altele dice, ca espectoratiile sele despre valachi seu români s'a reprobusu prin raportorele diurnalui amintit in termini mai aspri, decum au fostu si densului; — mai departe dice, ca a cercetatu nemai pamentul sasilor (recte fundul regescu) si ca densulu a vorbitu numai despre români colonisati (?) pre acesfa; ieră pentru a dovedi, ca acëstii români suntu asiă precum i-au caracterisatu densulu, se provoca la ceea ce a scrisu englesulu Charles Boner despre Transilvania, ieră catra finea respunsului seu afirma Wattenbach, ca se indoiesce, deca români, locuitori in colibi imprejurul satelor saseasci, au convictionea, oà numai pre cultura se poate basa pretensiunea c'esistentie nationale.

Ori-cum se voru ioa cuvintele lui Wattenbach după cum suntu relatate in nr. 275, seu după versiunea ce depusul o da in nr. 279 alu amintitul diurnal — nu se va poté neici cum trage la indoieala, ca onoarea poporului român, in ceea ce privesce cultura si moralitatea lui, e atacata prin numitul profesore in modulu celu mai insolente. Si acestu atacu e cu atât'a mai dorerosu simtitu, cu cătu elu se vede a fi anume calculata de a infera si discredită inaintea opinionei publice luminate si prin urmare de a lipsi de simpathia si sprințul morale alu acelei pre unu poporu, carele, de si apasatu fără vin'a lui mai multi seculi, totusi, dovăda e istoria lui, n'a lipsit si nu lipsesc a-si implini că ori-care dintre poporele conlocuitoare datorintele sele catra patria si umanitate si carele a adus si aduce cele mai mari sacrificii posibili pentru de a intra in concertul poporeloru cultivate si libere.

Comitetulu asociatiunei transilvane pentru literatură si cultură poporului român, petrunsu de marile sacrificii, ce poporul român din Transil-

nóstra. Ea nu respectă dorintele rōstre, nu consideră perderea nōstra, perderea ce o sufere in repositul biserică si națiunea nōstra, ci si-lu facu-jertfa, pre care o vedem aici acoperita in tristulu sieriniu; mōrtea tirana, de care se infioră totul, mōrtea, care nu cauta nici la fromsetile naturei, nici la flōrea tineretilor, care nu respectă nici taria corporului, nici multimea meritelor, nici grăpurile perfectiunei, ea tiran'a — tăia, fără se facă alegere, imbrâncesc, fără se ie respectu, ea aruncă pamantu si calcă sub puciorele sele cele tiranice si neesorabile si pre barbatulu doririlor nōstre, asiadându in tristulu acestu sieriniu, spre alu reintorce cu osamintele in pamantu, din carele fū zidit.

Mai incolu oratorele arata, cu citationi din sănăta scriptura, ca pentru barbatii cei plini de virtuti si de merite mōrtea e numai unu somnu, o odihna dulce pentru natura obosito, dovedindu mai incolu, cum eredēt patriarchii si profetii, că omennii cei, cari si impodobescu susfetele loru cu moralul celu bunu, cu credința cea pia, cu faptele cele maretie, de a lumină poporulu si a ferici pre deaproapele seu, așteptau cu bucuria se sosesc minutulu trecerei loru din acést'a lume, in care sōrtea mai adeseori tōrnă in paharulu ospitiloru sei amarulu veninu, decătu nectarulu indulcitoru, si aplică la vieti'a repausatulu cuvintele profetului Davidu: „Cătu suntu de iubite locasiurile tale Domne! — doresee si se sfarsiesce susfletul meu după curtile lui Dumnedieu“,

trecundu la vieti'a in Domoulu repausatului, care prin necurmat'a activitate, pentru binele comunității, pentru latirea moralității, pentru luminarea poporului si a junimei române, prin scrierile si invetările lui a avutu totu dreptulu, că incarcato de merite, se inseteze de curtile lui D-dieu, fiindu ca in tōta viati'a lui sa pregăti pentru imperatifa lui D-dieu, ceea ce se va vedea din activitatea vietiei lui, care cătu de pueinu cercetata ne va convinge, ca perderea nōstra e cu multă mai dorerosă si mai mare decum o amu poté descrie:

In Domoulu repausatulu, Gavrilă I. Munteanu, se nascu in an. 1812 in Vingardu aproape de Belgradu. Elementele limbei române le-a inviatu dela parintele seu, care era cantoru bisericescu, cu atât'a placere, incătu, că copilu de 6 ani, cete apostolulu in biserică. In etate de 10 ani cete cazan'a si o explică creștinilor, aretânduise de atunci rarele lui talente. Studiile gimnasiale le facu la Belgradu, ieră cele filosofice si juridice la Clusiu, escelându intre consolarii sei cu diliginta si moralitatea. Dupa terminarea studiilor pre la 1834 in etate de 22 ani, ne fiindu perspective pentru tinerii ortodocii, se capete vre-o diregatorie la dicasterie a austriace trecu in România, unde indata fu denomitu de prefectu studielor in internatulu colegiului dela St. Sav'a din Bucuresci. Acesta diregatoria o purta cu demnitate spre folosulu ticeri si multumirea superiorilor sei 2 ani, cāndu i se deschise cāmpu mai largu spre dezvoltarea sciintielor sele in România.

vani'a preste totu si in deosebi celu din fundulu regescu, isi impune pentru cultura sea, nu pote se-si exprime destulu de viu profund'a sea parere de reu, ca unu barbatu de scientie, unu istoricu germanu, a potutu se-si vi'e intru atatu de sine, incatul, in mijlocul Europei, intr'o cetate celebra printrati eruditii si de siguru inaintea unui numerosu publicu luminatu, sa se apuce a aruncá sara conscientia asupra poporului romanu, fia macaru si numai asupra celui ce locuesce in fundulu regescu, astfelui de injurie grave si infamatorie.

Cum dovedesce numitulu profesoriu, ca romanii din fundulu regescu locuesc in colibi impregiurulu satelor sasesci ? si prin ce i-au datu aceea ansa de e se indoii despre nesuntia loru de a-si intemeia esistentia nationala prin cultura ? — Dupa ce istoriculu Wattenbach, precum insusi mărturisesc, a cercetatu in persona fundulu regescu si a avutu intalnire cu cei mai destinsi barbati ai sasilor, cine aru mai poté asteptá se-lu védia atatu de lipsitu de dovedi faptice, incatul, pentru de a se acoperi, se sia constrinsu a se véri sub scutulu lui Charles Boner ?! — Cine este Charles Boner si cu cátu iubire de adeveru a scrisu elu in opulu seu despre Transilvania, acésta trebuia se o afle Wattenbach si dela sasii invetiali, cu cari dice elu ca a conversatu mai multu, si trebuia s'o afle aceea Wattenbach si singuru, sara informatiuni, avendu ocazione a se convinge prin intuitiune propria despre starea sasilor si a romanilor conlocutori in fundulu regescu.

Fiindu in facia locului profesorele Wattenbach poté se afle, ca precum romanii din Brasiovu au iniatiu frumosulu gimnasiu, de care densula amintesc nnumai in respunsu, asiá si ceialalti români locuitori in fundulu regescu si-au iniatiu dupa poteri scole prin tota comunele locuite de ei, atatu prin cele mestecate cu sasi, cátu si prin cele curata române ; — mai departe poté se afle Wattenbach si de reuniunea femeilor române din Brasiovu, pentru inaintarea educatiunei orfanelor si a fetitielor serace, o reuniune ramurita in tota tiéra, carea sustiene ssóle pentru scopulu arestatu nu numai in Brasiovu, ci si in alte locuri ale Transilvaniei, — asemenea poté se afle de multele societati române de lectura, — in fine poté numitulu profesoru se afle si de considerabilele stipendie, ce se dau pre totu anulu in mai multe mi de florini studentilor români din mai multe fundatiuni române si dela asociatiunea, pre care are onore a o representá subsrisulu comitetu cu resiedintia in Sabiu.

Daru aceste institute si mijloce de cultura Wattenbach le-ap trecutu cu vederea, seu inca fiindu in Transilvania, seu numai inaintea auditoriului seu din museulu de Heidelberg. In totu casulu inse e condemnabile, a ignorá asemenea lucruri din vieti'a unui poporu, cându cineva si permile a se face judecalorii asupra culturei si moralitatii acelui'a. Si profesorele Wattenbach se arata aci cu atatu mai condemnabile, cu cátu in respunsulu seu insusi mărturisesc, ca nu s'a simtlu

indemnatu si aminti in discursulu seu de institutie de cultura ale poporului romanu. Daru ce e dreptu, deca numitulu profesore aru si adusu inaintea auditoriului seu, institutie si mijlocele de cultura, ce poporul romanu si le a creatu si le sustiene si le folosesce cu succesu, in mania tuturor vicisitudinilor tempului, cum aru mai si incaputu lângă acelea si injuriele ce elu ave se le arunce asupra acestui poporu ? Pre lângă o espunere a sacrificiilor si successelor, ce poporul romanu le pote areta pre calea culturei si a civilisatiunei, cum aru mai si potutu caracterisá istoriculu Wattenbach, inaintea unui publicu luminatu, pre poporul romanu atatu de infamu, incatul raportorele dela "Heidelberg Zeitung" se dica (vedi notitia din nr. 278 alu acelu diurnal), ca dupa cele ce a afirmatu Wattenbach despre portarea romanilor din Transilvania fatia cu sasii, aceia cu dreptulu se potu numi "o adeverata banda de incendiatori si de hoti !?" — Istoriculu Wattenbach a trebuitu se ignoreze si trecutulu si presentulu poporului romanu din Transilvania, pentru de a aruncá asupra lui asemenea injurie infamatorie ; caci istoria patriei, de-si spune ca poporul romanu in Transilvania a fostu impilatu atati'a seculi, totu-si nu arata neci intr-un locu, ca acel'a s'ar si degradat u vreodata a fi o banda de leciunari si de hoti, iera statistic'a tierei arata invederatu, ca poporul romanu a statu si sta in privintia moralitatii celu pucinu pre acelui gradu, pre care au statutu si stau poporele conlocutorie favorite de statu.

Acestea premise, subsrisulu comitetu, pre lângă expresiunea profundei sele pareri de reu, caci a trebuitu se intempine din partea unui eruditu istorografu germanu asemenea atacuri, pre cátu de nefundate, pre atatu de injuriose pentru poporul romanu din Transilvania si respective din fundulu regescu in ceea ce privesc cultura si moralitatea lui : declarata de calomnie tendintiose asertioniile cu-prinse in amintitele atacuri ale profesorelui Wattenbach si protesteza in contr'a acelora calomnii cu tota solenitatea.

Din siedintia comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, tienuta la Sibiu in 4 Ianuarie 1870.

Comitetul asoc. trans. pentru lit. si cult. poporului romanu.

Ioanu Hani'a m/p. I. V. Rusu m/p.
vice-presid. secret. II.

Protocolul siedintiei a IV-a.

(ordinaria.)
tienuta din partea directiunei asociatiunei nationale
pentru cultur'a poporului romanu in Aradu, in 2
ianuarie 1870.

De facia au fostu :

Presedinte : Ioanu Popoviciu Desseanu directoru secundar ;

Membri : Mirone Romanu, Emanuilu Misiciu,

Ioanu Rosiu, Demetru Conciu, Teodora Serbu, si Georgiu Dogariu.

Notariu : Petru Petroviciu.

Nr. 27. Colectantele din Moderat, dlu notariu comunale Emanuilu Philimonu cu reportulu seu de datul 23 Decembre 1869, strapune sum'a de 28 fl. 40 xr. v. a. incasata dela mai multi membri restantieri de acolo, restituindu si unele declaratii uni aflatore la densulu, cu aceea rogare : ca fiindu ocupatu cu trebile oficiului notarieale nu se simte in stare de a sucurge si mai departe cu ajutoriulu seu de colectante, ci abdice de aceasta chiamare.

Decisiune. Raportulu doi colectante se ie la cunoscinta, — si despre banii strapusi la percepto-ratulu asociatiunei se dispune : a se estrada evitele pre parte a solvitorilor membri, care voru si de a se tramite colectantului mai susu numit pentru in-manuare. — Abdicarea de colectura a dlu notariu Emanuilu Philimonu se ie la cunoscinta pre lângă esprimerea recunoscintieei pentru ustanele D-sele in trebile asociatiunei ca colectante, si in locul D-sele se denumește dlu Georgiu Deacu, carele este poftit a primi asupra-si agendele colecturei aces-te'a, si a concurge la afacerile asociatiunei, insarcinându-se notariulu asociatiunei, ca spre scopul acesta se estrade estrașulu protocolui capitalu alu membrilor aflatiori in aceea-si colectura, — si totu tipariturele dispuse sub nr. 16. alu decisului direc-tionalu din a. tr. — Despre ce ambii mai susu numiti domni voru si de a se inscriinti prin estrașulu protocolar.

Nr. 28. Se face propunere : ca din privintia economisarei cu spesele recerate, pentru lumini pre sema cancelariei directionali, — cátu si pentru lip-sa neincungurabila a luminarii debuvițiose in localitatea de lectura, — sa se proveda aceste, cu lampe de petroleu in locu de lumini.

Decisiune. Propunerea acésta se primesce, si se decide : a se procură din partea economatului asociatiunei doue lampe, una pentru cancelaria si una in forma de candelabru pentru localitatea de lectura.

Nr. 29. Perceptorulu asociatiunei, Emanuilu Misiciu, strapune actele remase de repausatulu lui soctr, si-iertatulu protopopu alu Siriei, Georgiu Popescu, ce se referesc la agendele colecturei asociatiunei, — si anume : protocolul de licuidare si estrașulu restantierilor, apoi ofertele restante incasate in suma de 97 fl. v. a. si mai multi dechiaratii despre solvirea deobligata a ofertelor restante, totu atinse in reportulu repausatului colec-tante de datul 31. Aug. 1869.

Decisiune. Actele din cestiune se estradau comisiunei censuratiori de sub nr. 16. spre per-tractare ; si avendu directiunea in vedere zelulu ne-obositu si insufletirea ce a manifestat repausatulu protopopu Georgiu Popescu facia de intreprinderile asociatiunei intru naintarea scapurilor ei sublime, si preste totu pentru promovarea culturii nationale a poporului romanu, — nu pote intrelasá a da es-presso adencei condoliintie pentru perderea aces-

Se vedemu, cum a folositu timpulu petrecerei sele si in Ardeiu : Aici in 1848 ca unu barbatu alesu alu națiunei sele fu chiamatu ca membru alu comitetului romanu din Sibiu pentru apararea patriei; inse devenindu ocupata capitala Sibiu de insurgenți se retrase érasi in Romania, de unde preste vreo cateva luni reintorcanduse in 1849 érasi la Sibiu, se puse in corespondinta cu unică gazeta româna ce exista atuncea in Ardeiu, scriindu multi articoli in folosulu cercatei sele națiuni precum si in "Gazeta Bucovinei".

La 1851 adeca inainte de acésta cu 18 ani se puse in cointellegere cu mai multi romani de bunu simtiu si luă prim'a catedra de profesore gimnasiiale asuprasi, ca se ajute a se realizá comun'a dorintia a romanilor brasoveni, de a se iniati a unu gimnasiu romanesco in Brasiovu.

Gimnasiulu micu prin energi'a concetatianilor nostri, prin saerificiele loru cele mari cu archie-reulu loru si amicii culturei in frunte, si cu ajutoriile aceslei s. besericu si ale celei din cetate se iniati, si repausatulu fu primulu profesor, care conduse acestu gimnasiu, trecundu singura cu scolarii si punendu fundamentu asidijamentui de in-vietiatura. Era si colaboratoru la "Gaz. Transilv." pana in 1853.

La 1853 fu insarcinat si cu directiunea acestei gimnasiu, care la 1866 se redică la gimnasiu superior publicu cu 8 clase.

In 1867 primi onore a fi denumit membru alu societati academice române in Bucuresci.

In decursulu acestor 18 ani pre lângă alte scrieri a mai datu repausatulu la lumina urmatōrie opuri :

1. Unu manualu de geografia generale.
2. Geografia biblica.
3. Dictionariu germano-român in societate cu literatorulu d. G. Baritiu.
4. Cuvantarea pentru publicitatea gimnas. romanu.
5. Carte de lectura pentru gimnasio.
6. Gramatica romana in 2 tomuri.
7. Vietile celor 12 chesari, traducere din Svetoniu.
8. Cateva programe gimn. la finea anului scol.
9. Vieta lui Agricola din Tacitu.
10. Oratia flaco, tradusu cu comentariile de lipsa.
11. Tacitu intregu, manuscris u needitu inca la lumina.
12. Sintacsea româna.
13. Svetoniu intregu tradusu.

Cu acestea si celelalte asemenea opuri a inavutu repausatulu nationea, iera pentru sine si scump'a sea sociatii si pentru dile negre de lipsa si de betraretie nu-si agonisi alta avere, decau singur a mangaiere ca in 35 ani a facutu cátu a pututu pente lumina si cultivarea junimei române, bucuranduse de a-si vedé scolarii sei, ca forte multi ocupa posturi onorifice in Ardeiu si in Principatele române.

(Va urmá.)

tui comembru si conaționalistu atât de inspirat pentru buna starea și prosperarea culturii poporului. — Cău despre agendele referitorie la colectură din Siri'a, — pentru aceste se denumește dlu notariu comunale de acolo Ioane Moldovanu, și este poftitul pentru bun'a vointia: de a primi acăsta sarcina, și a susurge direcțiunie intru realizară trebilor asociatiunei, insarcinându-se notariatulu a trame cuile estradate de perceptoratu pre parte solvitorilor, și tōte tipariturile amintite în decisulu directiunei de sub nrulu mai susu provocat.

Nr. 30. Presiedintele: Directoru secundariu, Ioane Popoviciu Desseanu, presinta un'a epistola a Ilustratii Seile dlui directoru primariu alu asociatiunei, Antoniu Mocioni, — prin care stropune acțiunea lui Simeonu Andronu Galbinescu din Sarafol'a, promovata de dlo advacatu Emericu Stanescu contra asociatiunei ca erede universalu alu repausatului Ioane Cresticiu din Siri'a, pentru 80 fl. și accesori legali, pretinsi in desdaunarea aloru 8 acōve de vinu despre care se afirma: ca aru fi fostu depuse in celariula repausatului.

Decisiune. Fiindu caus'a acăst'a urginta, se dispune: a se estradă acțiunea de sub intrebare fiscalului asociatiunei Iosifu Popoviciu și numai de cău prin presiedintele directoru secundariu pre lăngă plenipotentia de a se infatisie la pertractarea desfisa pre 4. l. c. nesmintitul, și ca reprezentantele asociatiunei a-si câstigă informatiunile necesarie in meritul acestei cause procesuali, apoi in contilegere cu presiedintele directoru secundariu a intreprinde tōte mesurele ce se voru aretă de lipsa spre aperarea intereselor asociatiunei, avendu a reportă despre rezultatul la timpul seu directiunei: — in cău s'aru recere nescari spese pentru comparatiunea acăst'a, se insarcină perceptoratulu acăstea ale anticipă pre lăngă darea specificatiunei contrasemnate din partea presidiului.

Nr. 31. Pentru autenticarea acestui protocolu. Decisiune. Se desigă terminulu pre māne in 3 Ianuariu a. e. la 5 ore dupa medieadi, avendu membrii de facia a se infascia, in cancelaria asociatiunei.

Protocolul acest'a s'a ceditu și autenticat in presenti'a membrilor: Ioane Popoviciu Desseanu, Mirone Romanu și Petru Petroviciu.

Aradu, 5 Ianuariu 1870.

Ioane Popoviciu Desseanu m. p.
directoru secundariu.

Petru Petroviciu m. p.
notariu.

Concursu.

Pentru ocuparea vacantei parochii din satulu Bai'a in dieces'a Aradului, protopresviteratulu Totvaradiei, — dupa avut'a contilegere cu parintele protopopu concerninte, escris pāna in 30 Ianuariu, 1870.

Emolumintele acestei parochii stau: din 12 jugere de pamant, jumetate aretoriu, jumetate fenantu (coselau) venitulu stolaru și birulu anualu — căte o mēsura de cucurudiu sfematu de casa, dela 120 numere de case.

Doritorii suntu avisati a-si tramite recorsele sele, — instruite dupa prescrisele „Statutulu organicu”, și adresate către sinodulu parochiale, — pāna la terminulu desfisa la parintele protopopu in Totvaradie.

Bai'a, in 30 Decembre, 1869.

(1—2) Comitetulu parochialu.

Edictu.

Ioanu Ludescu din Valachi'a nascutu, casatorit in Poiana, scaunulu Mercurei, care de 6 ani au paresitul cu doi copii cu necredintia pre legiuța sea socia Mari'a Dimitriu Cornea din Poiana și nu s'au mai auditu nimic'a despre loculu esfărăei lui, se provoca că in terminu de 6 luni sa se infascizeze cu soci'a sea la subsemnatulu foru protopopescu, și se arete cau'a pribegirei, și paresirei socii'se — séu in persóna, séu prin procuratoru căci la din contra și in absentia densului se va otari in cau'a loru, dupa canōnele săntei nōstre biserici, cele de lipsa.

Sabiu, 1 Decembre 1869.

Scaunulu prot. gr. or. alu Mercurei.
Petru Badila,
Protopopu.

(31—2)

Edictu.

Stan'a lui Stanciu Rimbu, carea de 3 ani, a parasitul cu necredintia pre legiuțulu seu barbatu, Ioanu Radenea, ambi din Zernesti, și pribegeste in lume, — nescindu-se ubicatiunea ei, — se citéza prin acăst'a, in terminu de unu anu, și un'a dī, a se presenta cu atătu mai siguru inaintea subscrisului scaunu protopopescu, cu cău ca, la din contra, procesulu matrimonial asupra-i urditul se va decide, și in absentia ei, conformu SS. Canōne ale Bisericei nōstre gr. or.

Dela scaunulu protopopeccu alu Branului.

Zernesti, 26 Novembre 1869.

(2—1)

I. Metianu,
Protopopu.

Edictu.

Prin care Ev'a nascuta Nicolau Imberusiu din Sabiu, carea de tempu mai indelungat cu necredintia au parasitul pre legiuțulu ei barbatu Ioanu Masteiu, fără a se sci loculu esfărăei ei, se citéza prin acăst'a, că in terminu de unu anu dela datulu de fatia, negrestu sa se infatisieze inaintea

subscrisului foru matrimoniale, pentru ca, la din contra, și in absentia ei se vpru otari cele de lege prescrise.

Sabiu, 30 Decembre 1869.

Forul matrimoniale gr. or. alu protopopiatului tract. Sabiu. I. Ioanu Hannia.

Protop.

(3—1)

Edictu.

Mari'a lui Petru Vladu, carea de mai multu timpu a parasitul cu necredintia pre legiuțulu seu barbatu, Ioanu Rogoreea, ambi din Codlea, pribegindu in lume, — se citéza prin acăst'a, ca in terminu de unu anu, și un'a dī, sa se presentedie cu atătu mai siguru inaintea subscrisului scaunu protopopescu, cu cău ca, la din contra procesulu matrimonial asupra-i pornitul, se va decide și in absentia ei — conformu SS. Canōne ale bisericei nōstre gr-orientale.

Dela scaunulu protopopeccu alu Branului.

Zernesti, in 16 Decembre 1869.

I. Metianu.

Prot.

(4—1)

Invitare de prenumeratiune.

la

„POESIA SI PROSA“

tom. I.

Pāna ce unii dintre contemporanii și amicii mei, cari-si incepura deodata cu mine carier'a literaria pre la 1860—62 (Grădeanu, Vulcanu, Grozescu), ba unii si dintre cei mai noi (Dragescu), ba chiaru si dintre invetiacei mei (Badescu) me prevenira acum cu adunarea si publicarea opurilor sele in tomuri nedependinti;

subscrisulu etāmu pusul cugete seriōse, déca va fi in folosulu literaturi nōstre si in interesulu modestei mele reputatiuni literarie, a-mi adunā si eu inca cele mai bune din opurile mele poetice si din studiile mele scientifice-literarie, este in decursu de mai multi ani prin organele nōstre publice, si a le intinde onoratului publicu intru o colectiune separată?

Cându lir'a romāna suna sub degete de Alessandri, Bolintineni, Eliadi, cându cestiunile nōstre scientifice-literarie potu fi desbatute de atătea pene ilustre, ore incercări că ale mele, merită-vorū a fi cediti si ele de publiculu romānu?

Intr'accea considerandu caldur'a si complacerea, cu care a intempinatu totu-déun'a publiculu romānu lucrările mele literarie;

considerandu starea intru adeveru fōrte miserabila a comerciului literariu, ce esista intre noi si intre Romani'a, din care causa producete literatiori nostri mai eminenti de preste Carpati nu potu strabate de felu, séu numai cu mare greutate in cercurile nōstre, si asiā publiculu romānu de dincōce de Carpati duce inca mare lipsa de lectura naționala;

considerandu, ca precum presto totu la radicarea unui edificiu, asiā si la radicarea edificiului literaturi naționale nu numai petrile massive, ci si farmaturile mai neinsemnate inca si-au folosulu si loculu loru;

m'am otarit in urma, a adunā cele mai alese din opurile mele poetice si prosaice, si revediute si corese ale publică intru un'a colectiune sub titulu:

„POESIA si PROSA“ tom. I.

Acăst'a colectiune va cuprinde vre-o 35 poesi partea religiose, partea naționali, si trei disertatiuni, tienute la adunările gen. ale asociatiunei transilvane in Clusiu, Gherl'a si Siomcu'a-mare; anume: „O privire fugitiva preste literatur'a romāna”; „Parenesu asupra poetului Andreiu Muresianu”; si „Limb'a că conservatòria naționalitat̄i nōstre si furtunile secolelor”; dintre cari ceste două din urma acum voru est publicate pentru intă'a ora.

Fia-mi iertato a trage atentiunea onoratului publicu mai veitosu a supr'a disertatiunei de spre literatur'a romāna, care la tempul seu fu primita cu mere insufle-tire nu numai de adunarca gen. a Asociatiunei transilvane celebrata in Clusiu, ci si de tōta pres'a romāna, si reprodusa dupa foile nōstre de aici intréga si prin „Romanulu“ principalulu nostru jurnalul din Bucuresci. Cându durere! in tōta literatur'a nu avea nici unicul ma-nualu, care se ne inveti si lumine despre diversele faze de desvoltare ale literaturi nōstre naționali, si despre bravii, cari si-au jertfuit vieti'a intru cultivarea limbii si națunei nōstre; acăst'a disertatiune, ilustrându tōte periodele literaturi nōstre dela cei mai vecchi cronicari si scriitori bisericesci pāna la tempul celu mai nou, si proovediuta acum cu unu numeru copiosu de note, cari explică mai in detaliu relatiunile nōstre literarie d.n tempu in tempu; va deservi — credu — de unu indireptariu prea folositoriu nu numai dloru profesori si studen-tilor, ci tuturor a celor a, cari dorescu (si care romānu séu romāna se nu doresca?) a se cunoscă mai de aproape cu literatur'a romāna, cu desvoltarea si cultivatorii ei din diversele periode.

Opulu pusul acum sub tipariu va face vre-o 13—14 cōle in 8-u, pre arhiia velina, in formatu placutu modernu, si va esti si se va tramite on. prenumeranti cu inceputul lui Februarie 1870.

Pretiul unui exemplariu este 1 fl. v. a. pentru romāni de dincōce, si 3 lei noi pentru cei de dincol de Carpati.

Prenumeratiunile suntu de a se tramite la subscrisulu, celu multa pāna la 10 Februarie 1870.

DD. colectanti dupa 10 exemplarie voru primi unulu gratuitu in semnu de recunoscintia.

Déca nu va fi acestu opu unu castigu pentru literatura; voi se fia inca unu semnu de suveniru dela mine numerosilor mei binevoitori, cunoscuti si amici, a căroru partinire caldurăsa o si ceru cu onore.

Oradea-mare (Gross-Wardein in Ungaria) 15 Decembre 1869.

Justinu Popiu,
profes. fostu redact. alu „Amvonului”